

„Kas kommunistide võim oleks Eestis mõeldav ilma vene okupatsiooni vägedeta?“

Küsimuste-vastuste õhtutel Valjala vallas 1946. aastal

Tiit Noormets*

■ 5. juulil 1946 kurtis Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Saaremaa komitee informaatior Plank¹ partei keskkomiteele saadetud järjekordses informatsioonis² valdadest antud teabe kehvuse üle. See ei paranenud ka hiljem ja nõnda hakkasid seltsimehed Saaremaal Tallinnasse saatmiseks lihtsalt ümber kirjutama tollastel propagandaüritusel, küsimuste-vastuste õhtutel, esitatud küsimusi – jäädvustades nõnda väärtusliku mentaalajaloo allika. Küsimused esitati anonüümselt kirjalikult, seetõttu peegeldavad need tõetruult tollast mõtteilma.

Sõjajärgses Eestis erutasid inimeste meeli nii poliitilised kui ka majanduslikud küsimused, igapäevane toimetulek ja Eesti tulevik (lisaks veel mitmesugused kohalikud probleemid, peamiselt Nõukogude võimumeestega).

Küsimused, nii Valjala vallas kui ka mujal Saaremaal, saab jaotada neljaks:

- Poliitiline olukord
- Rahvusvaheline olukord
- Majandus
- Kohalikud asjad.

Lisaks sellele oli veel mõningaid küsimusi, mis naeruvääristasid või lausa mõnitasid Nõukogude võimu ja selle ametimehi. Kõik kokku näitavad aga Saaremaa inimeste laia silmaringi ja huvi maailma asjade vastu, mis ületas kaugelt mure „meie igapäevase leiva“ pärast.

Informatsioon nr. 55 Saare maakonnast 21.11.1946

Küsimuste-vastuste õhtult Valjala vallas:

Arvestades Valjala valla mahajäämist viljavarumisel ja seni vallas läbiviidud poliitöö madalat taset, mida näitas ka 29. sept. k.a. korraldatud küsimuste-vastuste õhtu, organiseeris agit.propaganda osakond Kallemae koolimajas 17. nov. 1946 küsimuste-vastuste õhtu, kus esitatud küsimustele vastas propagandist Kald.

* Noormetsa andmed

¹ Eesnimi teadmata.

² Nende kohta: T. Noormets. „Klassivaenlase poolt on organiseeritud rida mitmesuguseid nõukogude vastaseid väljendusi...“ Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei maakonnakomiteede informatsioonid keskkomiteele rahva meeleolust 1946–1949. – Tuna 2016, nr. 2, lk. 111–125.

Esitatud küsimused on sellised:

1. Milleks on olemas vahe tööstuskauba hindadel maal ja linnas?
2. Kui olen enda 21 ha talust 13 ha ära annud, ametlikult oman seega 8 ha, millelt maksan ka normi. Kui aga kasutan 21 ha endiselt, kuidas on siis õige normikohustus?
3. Miks ekspuaterib N. Liidu valitsus töötavat rahvast – maksab talupoegadele vilja kilost 11 kop. aga müüb töölistele 5 rbl.³ jahu kilo?
4. Mitme aastaga jõuame järele vene rahvale, et oleme niisamasugused kaltsu kubud ja näljas? Näide – sissesõitnud punaarmeeleste perekonnad ja vene naistest-lastest leivasabad Tallinna turul.
5. Kui NSV Liidus on suur tööjõu puudus, miks ei rakendata siis tootlikule tööle neid venelasi, kes Tallinnas ja mujal leiba käivad kerjamas. Miks lastakse neid teiste kulul elada?⁴
6. Miks ei anta Tallinnas elavatele tööpataljoni meestele muud süüa kui natuke leiba ja mäda tursakala vett? Kas sellepärast, et töölised nõudsid revolutsiooni ajal ainult tööd ja leiba, aga unustati nõudmata leiva kõrvast – näit. või ja liha?
7. Millal toimuvad ENSV Ülemnõukogu valimised?
8. Kas on õigust nõuda pangast raha, mis on panka hoiule antud 1941. a. Kui on siis kelle poole pöörduda kui panga direktor ei taha välja maksta?
9. Millal saab niisuguseid tooteid nagu: kompvekke, tuletikke, paberosse, taskulambi patareisi ja anode⁵ nii palju, et neid jätkuks küllaldaselt lasta vabamüügile? Vastavad käitised on ammu juba ületanud sõjaeelse tootmistaseme?
10. Kaua peab Eestis kehtima kommunistide võim selleks, et jõutakse Eesti rahvas sama paljaks riisuda nagu venelased kahe maailmasõja vahel?
11. Kas kommunistide võim oleks Eestis mõeldav ilma vene okupatsiooni vägedeta?
12. Kes oli suurem rahvavaenlane, kas endine Kuressaare–Kuivastu autobuse liini pidaja Mihkels, kes teenis rahvast küllalt soodsate hindadega, või see kes selle tubli mehe Siberisse laskis viia?
13. Kas Lääneriigid – Inglis ja Ameerika tunnistavad Nõukogude Baltimaid?
14. Miks ei lasta saksa sõjavange orjusest lahti N. Liidus, kuna sõda on ammu lõppenud ja „jäädav rahu“ on saabunud?
15. Miks sm. Stalin ei ilmunud Moskvast 29. Oktoobrirevolutsiooni aastapäeval Lenini Mausoleumi tribüünile ja miks ta ei kõnelnud rahvale?
16. Miks ei lubata heisata riiklike pühade ajal eesti rahvuslippu (sini-must-valge)?
17. Kui N. Liidus on usuvabadus, miks ei anta siis töölistele ja õpilastele kristlikke jõulupühi?
18. Kas võiksime teateid saada meie endise Eesti Vabariigi presidendi Konstantin Päts'i kohta – kas ta oli milleski süüdi?
19. Kas see on Nõukogude kultuur, kui mõrvati ja piinati 1941. a. Kuressaare lossis süütuid inimesi? Näit. milles oli süüdi Vilsandi „lindude kuningas“ kapten Toom?⁶
20. Mispärast hävitati Kuressaare vabadusplatsilt vabadussõja mälestussammas ja miks tehti seda öösel?
21. Miks ei viida niisugust valimist läbi, kus kõik kodanikud võiksid hääletada niisugust režiimi rahvas soovib?
22. Kust saavad Valjala T/komitee⁷ tegelased joomiseks raha, kuna nende palk ei küündi üle 600 rbl. kuus, aga joovad iga päev (näit. sm. Peit)?
23. Miks Kallemäe poliitring ei tööta kindla kava järgi?
24. Mõni nädal tagasi saadeti Kuressaarest Valjala T/kooperatiivile⁸ Kallemäe harukauplusse looreha, mis pidi ära müüdama liha vahetuskaubana, kuid ärijuht seda ei teinud, vaid võttis looreha

³ Kop., rbl. – kopikat, rubla.

⁴ Nende kohta: T. Noormets, „Kotipoisid“ sõjajärgses Eestis. – Tuna 2015, nr. 4, lk. 74–80.

⁵ Siin on mõeldud raadioaparaadi akusid.

⁶ Tema kohta: Artur Toom – Vilsandi linnukuningas, koost. B. Pao ja M. Arold. Kuressaare, 2001.

⁷ T/komitee – täitevkomitee.

⁸ T/kooperatiiv – tarbijate kooperatiiv (kauplus).

- endale, ilma, et oleks ühtki kilo liha riigile andnud. Kas niisugune käitumine on õige? Kui ei, siis kelle poole pöörata?
25. Kas Kallemäe kooperatiivi ärijuht saaks oma poeruumi hoida korras ja puhtana?
  26. Millal mõtleb Kuusiku katsejaama Uuelõve punkti juhataja sm. Pungas sügiskünniga alustada?
  27. Mitmed talgud tuleb sm. Pungasel veel korraldada, et lõpetada enne 1. jaanuari sügiskünn, kartulivõtt ja muu töö?
  28. Millal mõtleb Kallemäe rahvamaja juhataja sm. Pajupuu rahvamaja tööle hinge sisse puhuda, sest praegu kiratseb rahvamaja tegevus juhtimise puudusel?
  29. Kas Siiksaare I külavolinik sm. Emilie Reino mõtleb lähemal ajal oma tööstiili parandada või jätkab seniselt oma tegevust?
  30. Millal Inglismaa hakkab teostama kontrolli Ida-Euroopa alade üle?
  31. Miks NSV Liitu ei valitseta konstitutsiooni järgi (näit. töölistele ei makseta õiget palka)?
  32. Miks NSVL-is ei ole õigust valida näit. tööerakonda, kapitalistlikku korda jne.?
  33. Millal kaotatakse riiklikud normid? Millal läheb kaup kauplustest vabale müügile?
  34. Millal Nõukogude Liit kuulutab Venemaale sõja?
  35. Mispärast ei kaotata N. riigist kulakuid? Mikspärast tulevad venelased Eestisse?
  - 36.⁹ Mispärast külvatakse kolhooside viljapõlde, jättes keskpaik tühjaks? Miks on kolhoosnike kõht tühi? Mispärast on paljude kolhooside põllutööriistadeks käed ja väike labidas?
  37. Mispärast Venemaal lõigatakse sirpidega vilja, kuna ajalehed kiidavad, et töö tehakse kombainidega?
  38. Kas sunnitakse talurahvas sellega kolhoosi, et iga aasta suurenevad normid, või on selleks mõni muu tungiv põhjus?
  39. Millal kaotatakse N. riigist timukad, kulakud ja spekulandid?
  40. Mispärast N. Liit alustas sõja Soomega? Mispärast N. Liit kaotas tuhanded mehed, kas oleks N. Liit võitnud ilma Inglise ja Ameerika abita?
  41. Milleks läksid palju rahvast Rootsi (miks tüdrukud), miks ei tule need kes Rootsi läinud Eestisse enam tagasi?
  42. Mis selgus viimasest Pariisi rahukonverentsist?
  43. Mispärast ei saada piiri vargustele?
  44. Mispärast esineb Nõukogude valitsuse ajal nii palju vargusi ja sissemurdmisi? eriti vene rahvusest isikute poolt, kuna endise Eesti Vabariigi valitsuse ajal esines sarnaseid juhusid vähe?
  45. Miks Nõukogude Liidus ei valitseta nõnda nagu see on konstitutsioonis ette nähtud? Miks ei varustata elanikkonda toiduainetega?
  46. Kas see riigi valitsus jääb püsima, siis teaksime endale pöörata teise lehekülje ja võiksime end aegsasti valmistada selle vastu?
  47. Mispärast oli 1941. a. küüditamine ja mõrvati tuhandeid inimesi?
  48. Kas on teada kus viibib praegu Hitler?
  49. Kus on president Päts ja kindral Laidoner?
  50. Kas tööstuskaupade hindu kõrgendatakse?
  51. Kas 1947. a. kaup läheb kauplustes vabale müügile?
  52. Mispärast tõsteti kauplustes toidainete hindu (näit. rukki jahu 5 rbl. kilo)?
  53. Mispärast sunnitakse inimestele igasuguseid kohustusi peale hirmuga ja valega, kuna seda võiks teha palju viisakamalt?
  54. Kas Tallinnas tehti inimese lihast vorsti ja mis ajal seda tehti?¹⁰
  55. Mispärast vanemaid mobiliseerituid mehi lastakse olla kusagil laagrites töötä ja miks neid koju ei lasta? Miks on sõduri kõht tühi?

⁹ Dokumendis on järjekorranumber 35 kahekordselt, siin on see parandatud ja järgnevalt erinevad numbrid ühe võrra dokumendi numeratsioonist.

¹⁰ Sõjajärgsel ajal levinud „nimilihavorsti“ kuulujuttude kohta: E. Kalmre. Hirm ja võõraviha sõjajärgses Tartus: pärimuslooline uurimus kannibalistlikest kuulujuttudest. Tartu, 2007.

56. Millal tuleb kindral Pitka Rootsist tagasi?
57. Kas on võimalik Saaremaale saada lähemal ajal mingeid kaupu?
58. Mispärast kauplustesse saadetakse niisugust kaupa mis kusagile ei kõlba, kuna vene naised müüvad turul igasuguseid väärtesemeid?
59. Mispärast mõnde¹¹ kulakud söimavad nõukogude valitsust?
60. Mispärast Saaremaa läänearannikul kalameeste paadid on traataias?
61. Miks Valjala valla baasimaade pealt on suurem norm kui mujal valdades – seadus selleks peab olema üks?
62. Kui palju mehi sai surma sõjaajal? Milleks Sakla tüdrukud ei abiellu ja ei kasvata lapsi? Mispärast ei tooda lapsi ilmale?
63. Millal toimub järjekordne noorte tegevteenistusse kutsumine? Missugused aastakäigud kuuluvad esimeses järjekorras võtmisele? Millal saavad need sõjavangid lahti, kes teenisid saksa sõjaväes?

Küsimuste-vastuste õhtust võttis osa Kallemäel üle 200 inimese talupoegade, tööliste ja intelligentsi hulgast. Nagu nähtub esitatud küsimustest on suur hulk neid esitatud vaenuliku suhtumisega Nõuk. korda, mis annab tunnistust Valjala vallas läbiviidud nõrgast poliitilisest selgitustööst. Esitatud küsimused on võetud maakonna komitee poolt läbitöötamisele kogu maakonna ulatuses nende küsimuste paremaks läbitöötamiseks ja talurahvale selgitamiseks.

/Bersin/

EK(b)P Saaremaa Komitee sekretär

/Plank/

EK(b)P Saaremaa Komitee informaatore

RA, ERAF.13.5.17.76–80.

Informatsioon nr. 71 Saare maakonnast 27.12.1946

ENSV Ülemnõukogu valimiste ettevalmistustööst.

Valjalas Sassi agitpunktis viidi läbi ümbruskonna talupoegadele küsimuste-vastuste õhtu, millest võttis osa ligi 100 töötavat talupoega. Säärane küsimuste-vastuste õhtu Valjala vallas lühikese aja jooksul juba neljas, milline talupoegades on äratanud suurt huvi ja elavust.

Küsimused, mis olid esitatud vastamiseks, olid järgmised:

1. Mis vahe on Nõukogude seltsimehel ja kapitalistlikul härral – seltsimees sõidab taksoga niisama kui härra, kuid invaliid peab veoautol sõitmiseks kallist raha maksma?
2. Kas vangidele anti amnestiat?
3. Kas härra Vares suri loomulikku surma? Kas see vastab tõe, et ta kukla sees oli olnud auk ja pale sinine?¹²
4. Mitu inimest tapeti 1941. a. Tallinnas „Kave“ keldris?
5. Mikspärast tapate nii eestlasi – olgugi, et sõda mööda, käsutate inimesi töödele, olgu kas põlveni muda, jalga pole peale riide kaltsakate midagi panna?
6. On kuulda, et poliitika vangid saavad lahti, kas see vastab tõe?
7. Kust või kuidas saab osta koolilastele riidet ja peamiselt pesu. Olen kolme koolis käiva lapse ema ja varsti peavad nad koolist kodu jääma, et pole enam särke selga panna, sest kooli kord näeb puhtust ja korralikkust?

---

¹¹ Mõnde – nõnda dokumendis (mõned?).

¹² Selle kohta: V. Ohmann. Johannes Vares-Barbaruse komparteile esitatud elulugu ja tema saatus. – Tuna 2002, nr, 1, lk. 64–77.

8. Kas on mõeldud ka tulevase suve heinatööle. Ei tea kuidas selle tööga toime peaks tulema, kui ei ole käia millel saab vikateid teritada. Möödunud suvel käiasime ka naabrimehe käia puht völliiks ja tahame nüüd mõlemad uut käia osta.
9. Kas meil on olemas juba vabrikud mis toodavad püksirihmu, et saaksin oma suurt kõhtu natuke pigistada, sest kohustuslike normide täitmisega ei jõua oma pükse enam üleval hoida?
10. Mitme aastaga jõutakse toredad Eesti metsad maha raiuda, kui igal talul tuleb ühel metsatöö hooajal 30–100 thm.¹³ üles töötada ja välja vedada?
11. Kas seda saksa raha, mis te ära võtsite on võimalik tagasi saada, meil on nii kange rahapuudus?
12. Kas Valjala vald on kõige halvem, et niisugune metsis on täitevkomitee esimees?
13. Kas käesoleval viisaastakul pannakse meil maksuma kolhoosi kord?
14. Kas kulak ja hallparun on üks aukraad?
15. Kas kulak ja parteilane saavad mõlemad jõuluks suhkrut?
16. Meil on otsa lõppenud vikatid, saha ninad, vedru vannad ja piid, käiad, vankri assid, pussid ja palju muud. Millal on võimalus neid asju saada?
17. Miks tuntakse Sassi külanõukogu esimeest ka Kõpstu nime all?
18. Kas uus väljakuulutatud rukki ja nisu kokkuost on võrdne normiga?
19. Kumb on kõrgem võimumees, kas Partei või Stalin?
20. Miks on keelatud liiklemine kolmeks päevaks?
21. Millest on tingitud I-se järgu tarve?
22. Miks kodanikud ei täida ametiasutustelt saadud käske ega korraldusi? Kellel on siin suurem süü, kas käsu andjal või saajal?
23. Mispärast post nii korratult käib?
24. Mispärast nii palju normi nõutakse ja miks ei anta inimestele riiet, jalanõusid ja muid tarbeid?
25. Mispärast peab halva maa hektar sama palju normi maksuma kui hea maa hektar?
26. Millal viiakse meil läbi maa hindamine?
27. Mispärast peavad talupidajad, kes omavad üle 25 ha maad normi tasuma ha-lt 5X rohkem kui need kes omavad alla 15 ha?
28. Kas peaks saama koolitarbeid ühinenud rahvaste organisatsiooni Peaassambleelt New-Jorgist, kuna Nõuk. Liit ei suuda rahuldada kõiki koolilapsi koolitarvetega?
29. 1940. a. NSVL valitsuse poolt rekvireeriti meie jalgrattad ära. „Saarte Hää!“ kirjutas, et N. Liit võttis rahva jalgrattad hoiule kuni sõja lõpuni. Pärast sõja lõppu pidi rahvale antama tagasi. Sõda on ammu lõppenud, aga seda pole siiani teoks tehtud. Millas see peaks toimuma?
30. Tähaksin näha oma valla elektrifitseerimist, samuti valla rahvamaja valmimist, kuid miks ei tulda meile selleks väljaspoolt vastu? Abi saamisel lükatakse see põlgusega tagasi, kuigi elektrifitseerimine on riiklik üritus, mis viisaastaku plaanis on ette nähtud ja vajaks tingimata toetust eriti tööjõu arvel? Sellepärast tahaksime näha, et valla töökohustused väheneksid elektrifitseerimist läbi viies.

26. detsembril viidi läbi maakonna komitee partkabinetis Kuressaare asutuste juhatajate nõupidamine, millest võttis osa 30 inimest.

Nõupidamisel arutati läbi:

1. Valimiseelne agitatsiooniline poliitmassiline töö.
2. Põllumajanduslike ja laiatarbekaupade kaupluste võrgu laiendamine 1947. aastaks.

Valimiseelse poliitmassilise agitatsioonilise töö kohta märgiti eriti asutuste juhatajate loidu suhtumist sellesse töösse (autobaas, sidekontor), kes ei ole midagi teinud enda agit. punktide korrastamiseks ja enda tööliste-teenistujate hulgas poliitmassilise töö läbiviimiseks.

Nii isegi Sidekontori juhataja sm. Pronin ei tulnud, vaatamata isiklikule kutsele, nõupidamisele ja saatis enda partei alorganisatsiooni sekretäri.

¹³ Thm. – tihumeeter.

Põllutöö Kuressaare vallas. Foto: G. Akmolinski ajalehefoto aastast 1946. EFA.0-14270

Sm. Pronini küsimus on arutusel maakonna bürool 30. detsembril.

Agitpunktide korrastamisele vaadatakse kui kõrvalise tähtsusega asjale ja ei tulda vastu säärastes küsimustes, nagu teatud osa inventari eraldamine agitpunkti sisustamiseks jne.

Nõupidamisel võetakse vastu otsus koheselt likvideerida säärane olukord ja korrastada agitpunktid täielikult igas asutuses kahe päeva jooksul. Ühtlasi alustada valimiseelse agitatsiooni tööd.

/Bersin/

EK(b)P Saaremaa Komitee sekretär

/Plank/

EK(b)P Saaremaa Komitee informaatore

RA, ERAF.13.5.17.139–141.

Informatsioon nr. 74 Saare maakonnast 30.12.1946

ENSV Ülemnõukogu valimiste ettevalmistustööst.

Valjala valla Lööne agitpunktis korraldati talupoegadele küsimuste-vastuste õhtu seoses eelseisvate ENSV Ülemnõukogu valimistega, millest võttis osa 120 inimest. Küsimusteks vastasid kohaliku t/ komitee aseesimees ja maakonna komitee poolt väljasaadetud instruktor.

Esitatud küsimused on järgmised:

1. Mis on N. Liidu demokraatlik riigikord? Palun seda selgitada põhjalikult (selle kohta antud loeng).
2. Mis kasu Hitler ja Stalin on sellest saanud, et nemad on nii palju mehi ära tapnud, kas see nende hingel ei vaeva?
3. Miks viibivad paljud meie inimesed alkoholi uimas ja ei mõtlegi sellest pahest loobuda, ja mil-liseid samme tuleks meie valitsusel selle pahe kõrvaldamiseks astuda?

4. Kas see vastab tõele, et kõik eesti poliitika vangid tulevad eestisse?
5. Mis vahe on fasismi ja kommunismi vahel? Talupidajatel oli saksa okupatsiooni ajal ülejõu käivad normid ja kohustused, praegu kommunismi ajastul nii sama. Ajalugu ei räägi niisugustest kohustustest, mis ületab teo-orjuse aja, kus töölised nälgisid ja nälgivad ka praegu. Puudub vabadus, selle vastu on aga orjus.
6. Kas nii on õige, nagu teeb sm. Peit (Valjala t/k esimees)? Oma armukesele ostab tema mitu paari jalanõusi, kleidi ja põlleriideid. Tihti on teda Valjala kooperatiivis näha ostmas ja teistele ei anta. Nüüd kadestan, et oleksin mina Peiti naine, ega siis poleks mul vaja palja jalu metsa tööle minna.
7. Mikspärast vangisi ei tooda eestisse, kuna meil on töäjõu puudus? Siis poleks vaja väikestel tütarlastel ja vanadel emadel käia külmaga riigi töö.
8. Mispärast sm. Peit oma kõhu ja viinasõbrad jätab kõikidest kohustustest vabaks, kuna teistele neid seda rohkem peale sunnib?
9. Tervisi Peidile, palun küsida kas kaup jätkub ka meie jaoks? Sellepärast teie ei ole meie poole tulnud, et oleme vaesed ja ei ole õlut. Kui enne jõulu jõuate, siis tulge ka meie poole ja võtke hästi niiti kaasa, tahaksime pühiks uut särki õmmelda, aga ei ole niiti?
10. Mispärast sm. Peit ei kirjuta alla ostuloale?
11. Kas NSVL-is on kord, kus kooperatiivi ümbrus võtab kõik kauba ära ja kaugemalt inimesed ei saa midagi?
12. Kui NSVL nii vilets on, et ta kõigile ei suuda kaup anda, siis ta võiks need omale hoida sõja heaks?
13. Kas varsti tuleb sõda ja NSVL kaotab ning Stalin saab Varesse surma?
14. Miks trükitakse ajalehes ainult Nõuk. delegaatide poolt New-Jorkis peetud kõnesi pikalt ja laialt, kuna teistel piirdatakse mõne reaga, või jälle võttis sõna, aga mida ta rääkis, sellest mitte tähtegi? Kas kardetakse sellest Nõukogude poliitikale kahju?
15. Tihti loeme ajalehest, et Nõuk. Liidus olevat kõige demokraatlikum kord maailmas. Siis võib seda ju vabalt öelda ka Hispaania kohta, kuna seal valitseb samuti üks partei ja juht. Kas on see nii?
16. Millal meile kolhoosid tulevad?
17. Mispärast korraldatakse need küsimuste-vastuste õhtud?
18. Miks ei panda lehte Inglismaa ja Ameerika delegaatide kõnesid New-Jorkis, miksi ainult NSVL-i?
19. Kas kaardisüsteem ja normid kaotatakse üheaegselt?
20. Miks suri Vares ära, kas teda mõrvati?
21. Miks juhivad Valjala valda Sørve ja Kihelkonna mehed ja mitte Valjala valla endi mehed?
22. Ja kas sellest ei ole tingitud korralagedus praegu Valjala t/komitees ja kogu valla sabassõrkimine?
23. Miks on tung maalt linna? Kas see on tervitatav nähe või vastupidine?
24. Miks avalikel koosolekuil mehed suitsetavad, kuna see ei ole viisakas ja paljudele isikuile väljakannatamatu? Peale selle esineb nähtus, et koosoleku korraldajad seda just ise alustavad?
25. Kas t/komitee viisaastaku plaanis on uue rahvamaja ehitamine ja kunas seda hakatakse tegema, kui on?
26. Millest on tingitud asjaolu, et kaup mida ametlikult kusagilt saada ei ole, on vabaturul spekulatsiooni hinnaga külluses? (näit. sool, bensiin, jalanõud, igasugused masinad, tööriistad jne).
27. Millal kõik eestlased (vangid ja vahialused) Venemaalt ära tulevad?
28. Miks sm. Kald (EK(b)P Saaremaa Komitee prop. instr.) eelmisele küsimuste-vastuste õhtule tuli ajamata habemega?
29. Mispärast pannakse meile nii palju töönorme kui see võimatu on teha, kuna jalanõusid nende saatnate käest ei saa? On nad vähe loomi kõige nahkadega võtnud; oleks see meie endi käes, oleksime üleni nahkade sees olevat.
30. Miks mehed aetakse jõuluks metsa tööle, need on ju meie vanad pühad kuni lõpuni. Ja miksi meile nii palju valetatakse, et klassid on ühesugused, miksi siis Vares maeti punase sameti sisse ja üks lihtsõdur ehk talu peremees visatakse muidu auku? Ärge püüdke rahvast aneks teha ja arvake et nemad aru ei saa.

31. Joobnud noormees, kes kannab halli sinelit, jookseb laskevalmis relv käes, halli vanakese juurde, andes sellele kõrvakiilu ja karjub: „bandiit, bandiit – välja!“ Kas see inimene on meie võimuor-gani esindaja või on ta ise suurem bandiit kui seda vana halli habemega mees?
32. Kas sirp on Venemaa kombain?
33. Kas Venemaal naised kündvad adraga?
34. Millal tööline oma töö eest vastavat tasu saab?
35. Kas sm. Peit tahab peksta, või et ta üles puuakse nagu juudid Jeesuse üles poosid?
36. Kus kohal puuakse Peit, mina tahan ka teisest nõõri otsast tõmmata?
37. Mis nõukogude lendurid selle eest said, et nad eesti linnad ära lõhkusid, kas anti selle eest ordeneid?
38. Kas Rootsisis on hea elu, et ka sm. Kald tahtis saksa ajal Rootsi minna? (arvatavasti kõrvaldatakse minu küsimus)
39. Kas ostate Peidile suukorvi, kuna muidu ta hammustab, praegu juba haugub – marutõbistel koertel on ikka suukorvid.
40. Kas Sopi poiss (Herbert Alpeus – bandiit) on jälle metsavend? Ta pidi olema haigemajast ära jooksnud – kas see on tõsi?
41. Millal saab tagasi riigi poolt võetud reservid ja kohad endises suuruses?
42. Millal pannakse maksma paaritus kohustus peale naistele – hobustel see juba on?
43. Millal kaovad venelased meie silma nähtavalt?
44. Kus on küüditatud Päts ja Laidoner (kas tapetud või surnuks piinatud)?
45. Kas Stalin kardab aatompommi, miks ta ei taha sõda, kas see paneb tal püksid püüli sõeluma?
46. Mispärast muutub Peit metsikuks, kui tahetakse pitsatit Tallinna sõiduloale või ostuloale?
47. Kas Peit on uhke, et ta on valla pea ja temast enam võimu üle ei käi?

Nagu küsimustest selgub, on väga palju rahvast vaenulik Valjala valla t/komitee esimehele just tema tööstiili ja ebanõukoguliku käitumise pärast. Ka on valla t/komitee töö laostunud alalise alkoholi tarvitamise tõttu t/komitee töötajate poolt. Et olukorda parandada, selleks on ettenähtud maakonna komitee poolt senist esimeest vallandada ja paigutada esimeheks senine aseesimees, kes on lõpetanud Parteikooli ja omab rohkem autoriteeti rahva hulgas.

Rahva meeleolule mõjub väga halvasti sagenevad vargus juhtumid sõjaväelaste poolt. Nii näit. Valjala vallas, kus on heinaladu, millisest sõjaväelased käivad heinu viimas, on nende väeosade heinavedajate poolt korduvalt teostatud vargusi. Selle vastu võitlemiseks on teostunud üle valla mitmetes rajoonides küla koosolekud küla valve organiseerimiseks. Seetõttu 24. dets. võeti Rahu küla valve poolt kinni kolmeliikmeline sõjaväelaste grupp varguselt, kelledelt võeti käest relvad ja saadeti prokurörile, kusjuures sai haavata külavalvest Isamaasõja invaliid paremasse jalga, mis oli aga õnneks varem juba puust.

Valimiste auks korraldatud sotsialistlikus võistluses täitis Saare maakond 25. detsembriks 1946. a. IV kvartali metsatöö plaani – raietöös 106,8% ja väljaveo 108,9%-liselt.

/Bersin/

EK(b)P Saaremaa Komitee sekretär

/Plank/

EK(b)P Saaremaa Komitee informaatior

RA, ERAF.13.5.17.148–151.